

Rafał Wójcicki

Stowarzyszenie „Towarzystwo Ponad Podziałami”

ORCID: 0000-0002-0270-2298

kancelaria@kanonista.org

Programy społeczne wspierające rodzinę

Wstęp

Od dziesięcioleci Polska była krajem pomocowym z szeroko rozwiniętymi programami wsparcia. Potrzeby ludzi zawsze były duże z uwagi na mentalność ludzką. Ubóstwo, jakie panowało, było naturalnym zjawiskiem. Wobec krajów rozwiniętych Polska była na szarym końcu. Jednak po wielu latach ta sytuacja zmieniła się, choć nie zmieniła się mentalność przeciętnego Polaka, „Mnie się należy!”. Ludzie wolą przyjmować gotowe propozycje niż na własną rękę szukać wyjścia z trudnych życiowo sytuacji. Państwo polskie już od dwudziestolecia międzywojennego działało tak, by wspierać ludzi biednych. Trzeba przy tej okazji podkreślić, że bieda wciąż wynika głównie z nieudolności i niechęci do zmiany własnej sytuacji, co ma miejsce także w ostatnich latach. Państwo jednak pomyślało o każdej rodzinie w szerokim kontekście (z uwzględnieniem różnych grup społecznych). Tworząc programy społecznościovne, państwo stara się polepszyć byt każdego człowieka znajdującego się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej oraz rodzin biednych, niewydolnych wychowawczo. Z tego powodu powstają programy zabezpieczające najważniejsze potrzeby Polaków poprawiające sytuację ekonomiczną i ogólnie egzystencjalną wielu polskich obywateli.

Artykuł pozwoli dostrzec działania obecnego rządu w celu zaspakajania potrzeb osób mniej zamożnych, by mogły one żyć bezpiecznie, zdrowo i godnie.

Istota rodziny

W polskiej tradycji, aby rodzina spełniała swoje funkcje społeczne, musi najpierw zostać zawarty związek małżeński. Małżeństwo jest zawarte, gdy mężczyzna i kobieta jednocześnie obecni złożą przed kierownikiem urzędu

stanu cywilnego oświadczenia, że wstępują ze sobą w związek małżeński. Małżeństwo zostaje również zawarte, gdy mężczyzna i kobieta zawierający związek małżeński podlegający prawu wewnętrznemu Kościoła albo innego związku wyznaniowego w obecności duchownego oświadczą wolę jednoczesnego zawarcia małżeństwa podlegającemu prawu polskiemu i kierownik urzędu stanu cywilnego następnie sporządzi akt małżeństwa. Gdy zostaną spełnione powyższe przesłanki, małżeństwo uważa się za zawarte w chwili złożenia oświadczenia woli w obecności duchownego¹. I od tego momentu taki związek może liczyć na wsparcie instytucji kościelnych i państwowych².

Miłość, jaka łączy dwoje ludzi, jest przesłanką do powstania rodziny. Dzieci są ubogaceniem małżeństwa. Obecnie małżeństwo i rodzina objęte są pełną ochroną prawną. Różne organizacje – świeckie i kościelne – wspierają rodziny, by zapewnić im bezpieczeństwo, zdrowie oraz dostatnie i godne życie. Wszelkie poradnie mające na celu pomoc ludziom w trudnych sytuacjach życiowych, kryzysowych, (np. znęcanie się nad rodziną, alkoholizm, przypadkach wszelkich niewydolności wychowawczych i funkcjonalnych rodziny) kierują takie osoby do odpowiednich specjalistycznych instytucji.

Także Kościół katolicki w swoich deklaracjach opowiada się za formami pomocowymi dla biednych, w tym także dla rodzin wielodzietnych. Jednak należałoby poruszyć także aspekt, jaki powinien Kościół wziąć pod uwagę, mianowicie rolę edukacyjną, gdyż nie zawsze posiadanie dużej liczby dzieci wynika ze świadomego planowania rodziny. Dlatego nie mniej istotnym elementem jest wykształcenie. Zdobycie wykształcenia wiąże się jednak z dużymi nakładami finansowymi. Jest kosztowne, zwłaszcza gdy młody, biedny człowiek chce się kształcić i osiągać lepsze perspektywy, a nie ma możliwości finansowych.

W myśl prawa cywilnego małżeństwo to związek dwojga ludzi odmiennych płci, czyli mężczyzny i kobiety³ (choć ostatnie lata wskazują, że są środowiska, które dają przyzwolenie i akceptację na zakładanie związków osób jednopłciowych, choć w istocie jest to niezgodne z naturą). Jednak młodzi ludzie nie są odporni na stresy i niepowodzenia, dlatego dosyć szybko rozwodzą się. Rozwody udzielane są niemal na życzenie, najczęściej bez orzekania winy stron procesowych. Małżonkowie mogą korzystać z różnych form porozumienia, m.in. mediacji, jednak jest ona rzadko stosowana w Polsce w praktyce. Prawo bardzo troszczy się także o dobro dziecka – nie tylko w wymiarze wydania go na świat, ale również pełnego rozwoju. Obecnie ogranicza się odbieranie dzieci nawet na skutek biedy. Sejm 11 lutego 2016 roku uchwalił ustawę dotyczącą noweli-

¹ Art. 1 ustawy z 25 lutego 1964 roku – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r., poz. 682).

² J. Krzywkowska, M. Krzywkowska, *Atrakcyjne formy wspierania wartości rodzinnych wspólnym zadaniem instytucji kościelnych i państwowych*, [w:] *Atrakcyjność: potrzeba czy zasada?*, (red.) A. Bartoszevska, K. Przysucha, K. Bejmert, G. Dębski, Warszawa 2013, s. 51–59.

³ Ibidem.

zacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (dalej k.r.o.). Nowelizacja ta dotyczyła art. 112 k.r.o. w sprawie zakazu umieszczania dziecka w pieczy zastępczej wbrew woli rodziców wyłącznie z powodu ubóstwa⁴. Powyższą zmianę dokonano z uwagi na niezgodność jej treści z art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Mianowicie sama Konstytucja w wspomnianym artykule stanowi o zasadach ochrony rodziny i jednoznacznie stwierdza, że „małżeństwo jako związek mężczyzny i kobiety, rodzina, macierzyństwo, rodzicielstwo znajdują się pod ochroną Rzeczypospolitej Polskiej”⁵. Prawo rodzinne i opiekuńcze stało się znacznie bardziej przychylnie wobec szeroko pojętego dobra dziecka. Stąd troska o dziecko i rodzinę w Polsce jest priorytetem. Dlatego rola instytucji kościelnych i innych związków wyznaniowych w Polsce ma doniosłe znaczenie (choćby na przykładzie województwa warmińsko – mazurskiego⁶).

Zarys historii wsparcia rodzin przez państwo

Każdy człowiek, w szczególności dziecko, wymaga szacunku i oczekuje troski i miłości od najbliższych lub po prostu od ludzi, którzy umieją dać miłość, poczucie wartości i bezpieczeństwa.

W okresie Polski Ludowej uznano, że pomoc społeczna nie powinna tylko przeciwdziałać skutkom złych warunków materialnych, lecz zakresem swoich działań objąć też ludzi chorych, niezdolnych do pracy. Różne akcje socjalne miały na celu opiekę nad matką i dzieckiem, organizację czasów pracowniczych, działalność kulturalno – oświatową prowadzoną w świetlicach i klubach zakładowych. Rozwijające się duże zakłady przemysłowe przejmowały realizację usług socjalnych na rzecz swoich pracowników oraz emerytów i rencistów. Pełniły też funkcję wychowawczą i socjalną. Funkcja wychowawcza polegała na objęciu troską wychowawczą nowo zatrudnionych pracowników, podnoszeniu ich kwalifikacji. Natomiast funkcja socjalna miała polegać na pomocy w pozyskiwaniu lokali mieszkalnych, zapewnieniu młodzieży uczącej się miejsca czasowego pobytu (np. w internacie), umożliwieniu dostępu do stołówek i bufetów oraz dofinansowaniu do ośrodków wypoczynkowych i turystycznych. Funkcja ta polegała również na dostępie do domów kultury, klubów, świetlic, służby zdrowia, kolonii, żłobków i przedszkoli, propagowania sportu. Podstawą prawną tych działań była uchwała Rady Ministrów z 1963 roku⁷.

⁴ Ustawa z 18 marca 2016 roku, o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2016 r., poz. 406).

⁵ Art. 18 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* z 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. Nr 78, poz. 483).

⁶ J. Krzywkowska, A. Bitowt, *Rola kościołów i innych związków wyznaniowych w umacnianiu rodziny na obszarze województwa warmińsko – mazurskiego*, [w] *Kościóły i inne związki wyznaniowe w służbie człowiekowi*, (red.) W. Uruszczak, K. Krzysztofek, M. Mięka, Kraków 2014, s. 145–157.

⁷ <http://www.mopr.torun.pl/index.php/historia-pomocy-spoecznej/14-polska-ludowa> (dostęp: 28.04.2020).

Z kolei ośrodki pomocy społecznej działały na podstawie uchwały rad gminy, które nadawały im statut i przekazywały w zarząd określone mienie (podmiot ten nie ma osobowości prawnej, działa jako gminna jednostka organizacyjna tworzona na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, posiada status jednostki budżetowej⁸).

W wielu rodzinach panowała nieudolność i alkoholizm. Takie rodziny objęte były szczególną pomocą pedagoga, kuratora. Nauczyciele często poświęcali czas poza zajęciami na pomoc w zrozumieniu programu (nieodpłatnie, co należy podkreślić). Zwłaszcza dotyczyło to szkół podstawowych. Większość młodzieży pochodziła z rodzin biednych i kontynuowała dalszą naukę w zasadniczych szkołach zawodowych, po ukończeniu których szybko zdobywała przygotowanie do zawodu, gdyż rodzinę często nie stać był na kształcenie. Dzieci ze szkół podstawowych miały dofinansowania m.in. do wycieczek, zakupu książek, obiadów. Odbywało się to tak, że nikt z nieupoważnionych nie znał sytuacji danego dziecka, zatem nie było ono dyskryminowane. I to była wielka zaleta. Obecność pedagoga i pracownika socjalnego była ofiarna i skuteczna.

Świetlice, nie tylko szkolne, ale i środowiskowe, działały ofiarnie, pomagając w lekcjach, przygotowując posiłki podwieczorkowe. Na szeroką skalę działały (i nadal działają) również Caritas diecezjalne.

Zarówno instytucje państwowe, jak i kościelne ofiarowały i wciąż ofiarują różnorodną pomoc, np. paczki świąteczne dla biednych. Powstają banki żywności, gdzie każdy może podzielić się z innymi pożywieniem, składając je w odpowiednie miejsce. Osoby potrzebujące jak dawniej otrzymują zapomogi. Do dziś działają dopłaty do posiłków dla uczniów i osób starszych. Prężnie działające Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej kontynuuje formy pomocowe dla rodzin, dzieci, osób w wieku emerytalnym. Dużo dzieje się na rzecz osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie. Rząd wprowadza coraz nowe przedsięwzięcia (ustawy) z programami dla osób niepełnosprawnych.

Opis najistotniejszych programów społecznych

Z uwagi na bardzo duże potrzeby społeczeństwa w kwestii pomocowych i wspierających, obecny rząd kontynuuje swe deklaracje i tworzy programy pomocowe, które służą potrzebującym i każdemu obywatelowi, m.in. są to programy:

⁸ Ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713); https://pl.wikipedia.org/wiki/O%C5%9Broddek_pomocy_spo%C5%82ecznejj (dostęp: 28.04.2020).

1. Program „Program Rodzina 500 Plus”

W lutym 2016 roku uchwalono ustawę o pomocy państwa w wychowaniu dzieci⁹. Dotyczy ona programu „Rodzina 500 Plus”, dzięki któremu państwo wypłacało na drugie i kolejne dziecko co miesiąc 500 zł niezależnie od dochodów; na pierwsze dziecko, gdy został spełniony obowiązek niskich dochodów. Ustawa ta w 2019 roku została zmieniona. Zmiana polegała na tym, że iż od 1 lipca 2019 roku zostało zniesione ograniczenie co do dochodu i od tego czasu świadczenie jest wypłacane w wysokości 500 zł miesięcznie na każde dziecko¹⁰. Rodziny dzięki temu programowi stają się dowartościowane, odzyskują wiarę oraz zaufanie do ludzi i w ten sposób mają wyrównane szanse na godne życie. Chodzi np. o zabezpieczenie dzieci w lepsze ubrania, zakup potrzebnych leków czy sprzętu sportowego, zapewnienie pełnego posiłku, zorganizowanie wyjazdu wakacyjnego. Ogólnie program ten ma pomóc finansowo rodzinie.

W przypadku rodzin dysfunkcyjnych, czyli takich w których występują trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, otrzymują one wsparcie odpowiednio od wójta, burmistrza, prezydenta miasta – w zależności od wielkości gminy lub miasta. Rodzina otrzymuje też wsparcie od instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny. Rodzina może też liczyć na pomoc w formie asystenta rodziny. To osoba, która nie jest opiekunem, lecz osobą edukacyjną dla rodziny. Przez pewien czas towarzyszy i wspiera rodzinę z dziećmi, aby w przyszłości rodzina samodzielnie potrafiła pokonać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania potomstwa oraz stworzenia im optymalnych warunków do prawidłowego rozwoju¹¹. Zadaniem asystenta jest wsparcie i pedagogizacja rodziny z elementami terapii i pracy socjalnej w domu rodziny¹².

Jeśli rodzina jest niewydolna wychowawczo i ma odebrane prawa rodzicielskie, dziecko może zostać umieszczone w rodzinie zastępczej lub oddane do adopcji. Dziecko w rodzinie zastępczej ma zapewnioną opiekę na określony czas¹³.

2. Program „Bez PIT dla młodych” oraz obniżka stawki podatku dochodowego

Warta uwagi jest jedna z najnowszych propozycji rządu. Mianowicie na początku 2019 r. premier Mateusz Morawiecki na konwencji partii Prawo i Sprawiedliwość ogłosił rządowy program „Bez PIT dla młodych”. Celem tego

⁹ Ustawa z 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2019 r., poz. 2407).

¹⁰ Ibidem.

¹¹ I. Krasiejko, *Asystentura rodziny. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne*, Warszawa 2016, s. 11.

¹² Ibidem, s. 14.

¹³ Ustawa z 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r., poz. 998, z późn. zm.); <https://www.gov.pl/web/rodzina/opieka-zastepcza-nad-dzieckiem> (dostęp: 29.09.2019).

programu jest m.in. zwolnienie z podatku PIT osób do 26 roku życia oraz obniżenie stawki podatkowej. Ustawa ta pozwala ludziom młodym m.in. na rozwój własnej działalności, zmniejszając koszty jej prowadzenia¹⁴. Przepisy te obowiązują od października 2019 roku. Kolejnym dobrym rozwiązaniem dotyczącym wszystkich podatników według skali podatkowej było obniżenie stawki podatku dochodowego z 18% do 17%. Taka zmiana spowodowała korzyści dla pracownika, m.in. zwiększenie kosztów uzyskania przychodów oraz obniżenie kosztów pracy w przypadku pracowników na etacie¹⁵. Celem rządu jest też coroczne podnoszenie pensji minimalnej.

3. Program dla dużych rodzin

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pomyślało także o dużych rodzinach, czyli takich, gdzie jest więcej niż troje dzieci. Dlatego 5 grudnia 2014 roku uchwalono ustawę o Karcie Dużej Rodziny. Wprowadza ona system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin wielodzietnych. Karta Dużej Rodziny funkcjonuje zarówno w instytucjach publicznych, jak i prywatnych firmach. Celem takiej karty jest wspieranie rodzin wielodzietnych co pozwala im na uzyskiwanie przywilejów i uprawnień poprzez rabaty na różnego rodzaju formy egzystencjalne, np. tańsze przejazdy komunikacją miejską, korzystanie z basenów, muzeów¹⁶.

Należy wspomnieć o takich formach pomocy, jaką udzielają ośrodki pomocy społecznej jak np. dopłata do czynszu dla osób o niskich dochodach. Na obszarach wiejskich rolnicy także otrzymują dopłaty do rozwijania swojej działalności rolniczej lub jej przekształcania. Nie można też pominąć wkładu pomocy samorządowców, bo to od nich zależą wszelkie dopłaty lokalne, np. dopłaty za przewóz osób, wstęp na basen¹⁷.

4. Świadczenia rodzinne

Świadczenia rodzinne to zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy), zasiłek dla opiekuna (jako świadczenie będące wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 5 grudnia 2013 roku). Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego, który jest uzależniony m.in. od kryterium

¹⁴ Ustawa z 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1387).

¹⁵ <https://strefabiznesu.pl/rewolucja-w-podatkach-2019-zwolnienie-z-podatku-dla-mlodych-nizsza-stawka-wyzsze-limity-kosztow-kto-zyska-ile-kiedy-18-maja/ar/c3-14055927> (dostęp: 29.09.2019).

¹⁶ Ustawa z 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2017 r., poz. 1832); <https://obywatel.gov.pl/zasilki-i-pomoc-finansowa/karta-duzej-rodziny-jak-zdobyc> (dostęp: 29.09.2019).

¹⁷ J. Krzywkowska, A. Bitowt, *Współpraca Państwa Polskiego i wybranych kościołów w zakresie wdrażania działań na rzecz polityki prorodzinnej*, [w] *Polityka wyznaniowa a prawo III Rzeczypospolitej*, (red.) M. Skwarzyński, P. Streczkowski, Lublin 2016, s. 251 – 264.

dochodowego, może ubiegać się o zasiłek z tytułu urodzenia się dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowania dziecka, wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, rozpoczęcia przez dziecko roku szkolnego¹⁸.

5. Program dla osób niepełnosprawnych i z zaburzeniami psychicznymi

Programy rządu są ukierunkowane na wspieranie rodzin, zwłaszcza biednych, i takich, w której są osoby chore lub niepełnosprawne. Z programów społecznych i społecznych korzystają osoby opiekujące się osobami z zaburzeniami psychicznymi. Obecnie problem zaburzeń psychicznych obejmuje coraz szerszy krąg ludzi, którzy wymagają pomocy specjalistów: psychiatrów, psychologów, psychoterapeutów. Owi specjaliści przychodzą z pomocą, by przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu osób z zaburzeniami. Instytucje organizują różnego rodzaju zajęcia prowadzone w większości przez wolontariuszy, których celem jest pomoc takim osobom, by wróciły do życia w społeczeństwie i normalnego funkcjonowania. Coraz bardziej powszechne jest zjawisko depresji. Podstawowa opieka zdrowotna jest dostępna dla każdego. O ochronie zdrowia psychicznego stanowi ustawa z 19 sierpnia 1994 roku. Jedną z najnowszych nowelizacji tej ustawy była zmiana w styczniu 2018 roku dotycząca poprawy sytuacji osób ubezwłasnowolnionych, zgodnie z postulatami Rzecznika Praw Obywatelskich¹⁹.

Rząd uruchomił dotacje opiekuńcze dla osób zajmujących się osobami niepełnosprawnymi, a sejm uchwalił ustawę wprowadzającą szczególne uprawnienia w dostępie do świadczeń opieki zdrowotnej dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności²⁰. Takie osoby uzyskały duże przywileje do korzystania z opieki medycznej w pierwszej kolejności, np. maksymalnie 7-dniowy czas oczekiwania na wizytę u lekarza specjalisty. Rodzina z osobą niepełnosprawną otrzymuje zwrot kosztów za sprzęt rehabilitacyjny oraz środki higieniczne, np. pampersy, pieluchomajtki. Można także ubiegać się o dopłatę do wózka inwalidzkiego. Rozdzielaniem tego typu świadczenia zajmują się ośrodki pomocy społecznej. Pomagają także w dofinansowaniu do opłat za mieszkania tym rodzinom, których sytuacja materialna jest trudna.

¹⁸ Ustawa z 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 2220); <https://www.gov.pl/web/rodzina/wiadczenia-rodzinne>.

¹⁹ Ustawa z 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2018 r., poz. 1878).

²⁰ Ustawa z 9 maja 2018 roku o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności (Dz.U. z 2018 r., poz. 932).

Należy też wspomnieć, że Ministerstwo Sportu i Turystyki dofinansowuje m.in. sportowców niepełnosprawnych fizycznie, paraolimpijczyków, którzy wykazują zaangażowanie i mają osiągnięcia w sporcie mimo niepełnosprawności. To jest sposób na wyrównywanie szans dla osób niepełnosprawnych, dla których stanowi to wielką szansę na kształcenie w dziedzinie sportu, ale i zdobywanie osiągnięć i sukcesów. Ustawa, która dotyczy programu solidarnościowego i utworzenia solidarnościowego funduszu wsparcia osób niepełnosprawnych, weszła ona w życie 1 stycznia 2019 roku. Celem funduszu jest wsparcie zawodowe, społeczne, zdrowotne osób niepełnosprawnych²¹. Zgodnie z art. 68 Konstytucji RP, każdy człowiek ma prawo do ochrony zdrowia niezależnie od sytuacji materialnej. Władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych²².

6. Programy dotyczące zwalczania problemu przemocy w rodzinie

Problem przemocy w rodzinie istniał od zawsze. Już w 1995 roku z inicjatywy Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) powstało Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. Początkowo pogotowie istniało w strukturze ww. agencji w ramach działu bezpieczeństwa, potem zostało przekształcone w jedno z zadań zleczanych przez PARPA organizacjom pozarządowym wyłanianym na zasadzie konkursu. Osoba zgłaszająca problem uzyskuje wszelką darmową pomoc w zakresie medycznym, psychologicznym, prawnym²³.

Kolejnym krokiem było zastosowanie w 1997 roku w Warszawie pilotażowej inicjatywy „Niebieskiej Karty” poprzez stały nadzór policji i opieki społecznej. Takie rozwiązanie okazało się bardzo trafne dla rodzin dotkniętych tym problemem. Od tego czasu program „Niebieskiej Karty” zaczął obowiązywać w całym kraju. Taką „kartę” (czyli zgłoszenie o przemocy w rodzinie) może założyć Policja podczas interwencji, ośrodek pomocy społecznej oraz gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Dokument taki może być środkiem dowodowym w sądzie. W 2005 roku uchwalono ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Z uwagi na ogrom problemu przemocy i patologii w rodzinie sukcesywnie ustanawiane są programy dotyczące wspierania rodzin dotkniętych przemocą, uzależnieniami²⁴.

²¹ Ustawa z 23 października 2018 roku o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 2192).

²² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, art. 68.

²³ <https://www.niebieskalinia.pl/> (dostęp: 29.09.2019).

²⁴ Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1390); rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r., Nr 209 poz. 1245).

7. Działania wspierające osoby bezdomne i zmagające się z problemem alkoholowym

Obecnie duży nacisk kładzie się na edukację młodzieży na temat skutków stosowania przemocy. Dzieci wychowane w rodzinie dysfunkcyjnej nie mają wiary w siebie, brak im poczucia bezpieczeństwa, czują się gorsze. Takie rodziny borykają się także z problemem biedy. Dziecko wychowywane w takiej rodzinie ma wypaczoną osobowość (mimo wielu cech pozytywnych swego charakteru), nie może rozwijać własnych talentów z uwagi na bezradność rodziców i brak możliwości finansowych.

Często skutkiem biedy i wszelkich problemów jest alkohol, który często prowadzi do bezdomności. Stąd powstał program wspierający rozwiązywanie problemów bezdomności. Program „Pokonać bezdomność” ma na celu przeciwdziałanie i inspirowanie działań w celu zapobiegania bezdomności. W ramach programu wyznaczone są cztery moduły z celami szczegółowymi: 1) profilaktyka, 2) aktywizacja, 3) infrastruktura, 4) innowacyjność. Państwo polskie bardzo stara się, by żaden obywatel nie był pozbawiony dachu nad głową. Instytucje pomagają w znalezieniu pracy, następnie niosą pomoc w zagospodarowaniu się. Są także programy telewizyjne poświęcone temu problemowi. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, obowiązek udzielania schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym należy do zadań własnych gmin. Program ma charakter uzupełniający wobec ustawowych obowiązków samorządów gmin w zakresie przeciwdziałania bezdomności, a także charakter wspierający działalność podmiotów uprawnionych, funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej²⁵.

Jedną z form wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu są grupy AA. Alkoholicy pracują na rzecz innych, w tym osób biednych, chorych (m.in. pracują w domach opieki społecznej, placówkach dla osób upośledzonych).

8. Program pomocy prawnej

Z uwagi na niezliczone potrzeby społeczne w zakresie prawa, które dla wielu osób są ograniczone ze względów finansowych, państwo wyszło z inicjatywą zorganizowania punktów darmowej pomocy prawnej. Na terenie kraju powstało ponad 1500 takich punktów. Porad prawnych udzielają wykwalifikowani prawnicy, głównie adwokaci oraz radcowie prawni²⁶. To i tak mała liczba w porównaniu do potrzeb społecznych, dlatego funkcjonują też poradnie prawne przy wydziałach prawa wielu uniwersytetów, które są obsługiwane przez studentów pod nadzorem wykładowców. W ramach pomocy prawnej aktywne są także organizacje pozarządowe.

²⁵ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2018 r., poz. 1508); <https://www.gov.pl/web/rodzina/pokonac-bezdomnosc> (dostęp: 29.09.2019).

²⁶ <https://www.darmowapomocprawna.ms.gov.pl/> (dostęp: 29.09.2019).

Pomoc prawną w sprawach wyjątkowych oferuje także Kancelaria Prezydenta RP.

9. Program alimentacyjny

Obecny rząd duży naciska kładzie na osoby uprawnione do alimentów, w szczególności dzieci oraz osoby chore. Planowane jest wprowadzenie tzw. alimentów natychmiastowych. Jest to pomysł rządu, który będzie dużym wsparciem dla rodziców, którzy miesiącami muszą czekać na przyznanie alimentów. Proces dochodzenia alimentów w sądach będzie bardzo uproszczony. Ma być to postępowanie nakazowo alimentacyjne. Wniosek ma być składany na formularzach urzędowych, a świadczenia będą miały z góry ustaloną kwotę. Oczywiście będzie istniała możliwość dochodzenia alimentów drogą tradycyjną. Obecnie bardzo dużo dłużników nie płaci alimentów. W ich „zastępstwie” dokonuje tego fundusz alimentacyjny. Poprzez zaostrzenie przepisów udaje się coraz więcej pozyskiwać owe długi dla funduszu alimentacyjnego. Osobie niepłacącej alimentów grozi odpowiedzialność karna z art. 209 Kodeksu karnego. Taka osoba zostaje wpisana do Krajowego Rejestru Dłużników²⁷.

10. Program „Dobry start”

30 maja 2018 roku uchwalono rozporządzenie Rady Ministrów dotyczące programu społecznego „Dobry start”, czyli wsparcie co roku jednorazową kwotą 300 zł dzieci i młodzieży uczących się. Dotyczy on młodzieży szkolnej do 20 roku życia lub do 24 roku życia (jeśli osoba ma orzeczenie o stopniu niepełnosprawności umiarkowanej lub znacznej i wymaga kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno – wychowawczych²⁸.

11. Program „Maluch Plus”

Z inicjatywy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powstał program „Maluch Plus”. Ten program nie wspiera bezpośrednio rodzin, ale instytucje opiekujące się dziećmi do 3 roku życia. Celem programu jest zwiększenie dostępności terytorialnej i finansowej miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów²⁹.

²⁷ <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1402381,pozew-o-alimenty-natychmiastowe.html> (dostęp: 29.09.2019).

²⁸ Uchwała nr 80 Rady Ministrów z 30 maja 2018 roku w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start” (M.P. z 2018 r., poz. 514); rozporządzenie Rady Ministrów z 30 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz.U. z 2018 r., poz. 1061).

²⁹ Ustawa z 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. z 2019 r., poz. 409); <https://www.gov.pl/web/rodzina/programy-i-projekty-program-maluch> (dostęp: 29.09.2019).

12. Program „Mama 4 Plus”

Kolejny program, „Mama 4 Plus”, to rodzicielskie nieskładkowe świadczenie uzupełniające, finansowane przez budżet państwa dla matek, które wychowały minimum czworo dzieci. Kobieta spełniająca to kryterium po uzyskaniu wieku emerytalnego może wystąpić o świadczenie „Mama 4 Plus” niezależnie od przepracowanych lat, które jest równe najniższej emeryturze, czyli 1100 zł brutto. Jednakże jeśli osoba ma prawo do innego świadczenia emerytalnego lub rentowego niższego, wtedy może wystąpić o uzupełnienie tej kwoty do wysokości owego 1100 zł³⁰.

13. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020

Rządowy program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 jest przedsięwzięciem kompleksowym, uwzględniającym obszary i kierunki wsparcia umożliwiające osiągnięcie poprawy jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Konkretna działalność polega na:

a) edukacja osób starszych (15% alokacji środków) – obejmuje działania mające na celu rozwój oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych oraz przeciwdziałania e wykluczeniu wśród osób starszych,

b) aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz międzypokoleniową (25% alokacji środków) – zakłada rozwój różnych form aktywności osób starszych przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej (np. biblioteki publiczne, domy kultury) oraz włączenie do wspólnych działań młodszego pokolenia,

c) partycypacji społecznej osób starszych (20% alokacji środków) – realizacja działań na rzecz zwiększenia udziału osób starszych w życiu publicznym, społecznym, gospodarczym, kulturalnym i politycznym, przyczyniając się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego,

d) usługach społecznych dla osób starszych (40% alokacji środków) – zakłada realizację działań służących rozwojowi różnych form wsparcia poprzez zwiększenie dostępności i podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych³¹.

³⁰ Ustawa z 31 stycznia 2019 roku o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (Dz.U. z 2019 r., poz. 303); <https://www.gov.pl/web/rodzina/mama-4-plus-rodzicielskie-swiadczenie-uzupelniajace> (dostęp: 29.09.2019).

³¹ Uchwała nr 237 Rady Ministrów z 24 grudnia 2013 roku w sprawie ustanowienia Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 [akt nieobowiązujący] (M. P. z 2014 r., poz. 52); <https://www.gov.pl/web/rodzina/rzadowy-program-na-rzecz-aktywnosci-spoecznej-osob-starszych-na-lata-20142020> (dostęp: 29.09.2019).

14. Program „Wieloletni Senior Plus” na lata 2015–2020 (dawniej program „Senior – WIGOR”)

Od roku 2015 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizuje program „Wieloletni Senior Plus” na lata 2015–2020 skierowany do jednostek samorządu terytorialnego (wcześniej program „Senior – WIGOR”). Celem programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w placówkach „Senior Plus” przy dofinansowaniu działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci dziennych domów „Senior Plus” i klubów „Senior Plus”. W ramach programu uprawnione podmioty, w trybie otwartego konkursu ofert, mogą ubiegać się o pozyskanie środków finansowych przeznaczonych na:

- a) jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie lub wyposażenie placówki w wysokości do 80% całkowitego kosztu realizacji zadania,
- b) zapewnienie funkcjonowania już istniejących placówek (dofinansowanie z budżetu państwa w każdym roku kalendarzowym).

Działalność dziennych domów „Senior Plus” polega na realizacji podstawowych usług mających na celu udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, zapewnienie jednego posiłku oraz innych usług wspomagających, takich jak socjalne, edukacyjne, kulturalno – oświatowe, aktywności ruchowej lub kinezyterapii, sportowo – rekreacyjne, aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy), terapii zajęciowej³².

15. Program „Opieka 75 Plus”

Program „Opieka 75 Plus” to program Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Realizowany jest od stycznia 2018 roku przez samorzady i polega na świadczeniu usług opiekuńczych dla seniorów w miejscach zamieszkania. Jest adresowany do gmin miejskich, wiejskich, miejsko – wiejskich do 60 tys. mieszkańców, które realizują usługi opiekuńcze samodzielnie. Strategicznym celem programu jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych) dla osób w wieku 75 lat i więcej. Samorzady mogą uzyskać dofinansowanie do 50% przewidywanych kosztów realizacji zadania. W 2019 roku program był realizowany w rozszerzonej formie, tj. skierowany nie tylko do osób samotnych w wieku 75 lat i więcej, ale także do osób pozostających w rodzinach.

³² Uchwała 157 Rady Ministrów z 20 grudnia 2016 roku zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior – WIGOR” na lata 2015–2020 (M. P. z 2016 r., poz. 1254); <https://www.gov.pl/web/rodzina/program-wieloletni-senior-plus-na-lata-2015-2020> (dostęp: 29.09.2019).

Ponadto z programu mogą skorzystać także te gminy, które realizują usługi opiekuńcze poprzez spółdzielnie socjalne osób prawnych, których założycielami są jednostki samorządu terytorialnego³³.

16. Program „Emerytura Plus”

Jednorazowy program „Emerytura Plus” to świadczenia pieniężne dla emerytów i rencistów oraz osób pobierających świadczenia i zasiłki przedemerytalne oraz świadczenia kompensacyjne. W maju 2019 roku ok. 9,72 miliona osób pobierających emerytury i renty otrzymało takie świadczenie pieniężne. Wynosiło ono 1100 zł brutto (ok. 888 zł netto)³⁴.

Z uwagi na wielość i różnorodność programów dla osób starszych również w komunikacji miejskiej i dalekobieżnej obowiązują zniżki za przejazdy dla osób po 60 roku życia.

17. Program „Za życiem”

Pomoc i wsparcie każdego człowieka już od czasu ciąży kobiety jest wyrażony w programie „Za życiem”, który istnieje od 4 listopada 2016 roku dzięki uchwale sejmu. Program ten wspiera rodziny i pomaga kobietom w ciąży. Reguluje w sposób kompleksowy wsparcie kobiety w ciąży ze szczególnym uwzględnieniem kobiet z ciążą powikłaną oraz sytuacji niepowodzeń położniaczych, a także dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą im życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu³⁵.

18. Program „Zwiedzaj i pracuj”

Programy prorodzinne i socjalne są niezwykle pomocą, która jest niezbędna dla poprawy bytu przeciętnego Polaka, ale głównie dla pomocy w rozwoju dzieci i młodzieży na szczeblu edukacyjnym, kulturowym. To szansa na pogłębianie wiedzy o świecie poprzez turystykę, na którą wiele osób nie stać z uwagi na koszty. Program „Zwiedzaj i pracuj” przeznaczony jest dla osób między 18 a 30 rokiem życia. Łączy alternatywę rocznego pobytu w innym kraju, który można poznać, i szansę na możliwość znalezienia w nim zatrudnienia³⁶.

³³ <https://www.gov.pl/web/rodzina/program-opieka-75> (dostęp: 29.09.2019).

³⁴ Ustawa z 4 kwietnia 2019 roku o jednorazowym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów w 2019 r. (Dz.U. z 2019 r., poz. 743).

³⁵ Ustawa z 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2019 r., poz. 473); <https://www.gov.pl/web/rodzina/program-za-zyciem> (dostęp: 29.09.2019).

³⁶ <https://www.gov.pl/web/rodzina/program-zwiedzaj-i-pracuj> (dostęp: 29.09.2019).

Zakończenie

Polska od zawsze była krajem pomocowym, opiekuńczym. Szczególnie ostatnie lata wskazują na tendencję wzrostową wsparcia i pomocy rodzinom w różnych formach, najczęściej dofinansowań. Rząd dosyć często uchwała ustawy mające na celu pomoc i wyrównywanie szans dla każdego, kto tej pomocy potrzebuje. Dlatego miejskie ośrodki pomocy społecznej, centra pomocy rodzinie są coraz bardziej proszone o pomoc w pozyskaniu środków materialnych i finansowych, np. dopłat do czynszu. Ośrodki nie są w stanie zweryfikować prawdy na podstawie zaświadczeń i ewentualnie jednorazowego wywiadu. Czasami niewielki zasiłek pomaga, by osoby nie podejmowały pracy. Urzędy pracy mają dużo zarejestrowanych osób, które dzięki temu uzyskują ubezpieczenie zdrowotne a osoby uprawnione przez określony czas pobierają zasiłek. Również inne instytucje np. ośrodki pomocy społecznej udzielają zasiłków w różnych formach. Państwo rozkłada szeroki wachlarz pomocowy dla każdej grupy społecznej od momentu poczęcia aż do naturalnej śmierci. Warto zaznaczyć, że są to także różne ubezpieczenia, zasiłki pogrzebowe. Należy wspomnieć także o roli samorządów i innych instytucji kościelnych. To pierwsze ogniwa, na które może liczyć rodzina w każdych sytuacjach³⁷.

Bibliografia

Źródła

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. Nr 78, poz. 483).
Kodeks rodzinny i opiekuńczy z 25 lutego 1964 roku (Dz.U. z 2017 r., poz. 682).
Ustawa z 18 marca 2016 roku o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2016 r., poz. 406).
Ustawa z 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2019 r., poz. 2407).
Ustawa z 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r., poz. 998, z późn. zm.).
Ustawa z 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2017 r., poz. 1832).
Ustawa z 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 2220).
Ustawa z 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2018 r., poz. 1878).
Ustawa z 9 maja 2018 roku o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności (Dz.U. z 2018 r., poz. 932).

³⁷ J. Krzywkowska, D. Daniluk, *Współdziałanie samorządów z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi w realizacji polityki prorodzinnej na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego*, [w:] *Bariery, wyzwania i perspektywy przekształceń samorządu terytorialnego w Polsce*, (red.) S. Sagan, M. Sitek, Józefów 2016, s. 267–290.

- Ustawa z 23 października 2018 roku o Solidarnościowym Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 2192).
- Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1390).
- Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2018 r., poz. 1508).
- Ustawa z 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. z 2019 r., poz. 409).
- Ustawa z 31 stycznia 2019 roku o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (Dz.U. z 2019 r., poz. 303).
- Ustawa z 4 kwietnia 2019 roku o jednorazowym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów w 2019 roku (Dz.U. z 2019 r., poz. 743).
- Ustawa z 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2019 r., poz. 473).
- Ustawa z 8 marca 1999 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r., poz. 713).
- Ustawa z 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1387).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r., Nr 209, poz. 1245).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz.U. z 2018 r., poz. 1061).
- Uchwała nr 80 Rady Ministrów z 30 maja 2018 roku w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start” (M.P. z 2018 r., poz. 514).
- Uchwała nr 237 Rady Ministrów z 24 grudnia 2013 roku w sprawie ustanowienia Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 [akt nieobowiązujący] (M.P. z 2014 r., poz. 52).
- Uchwała 157 Rady Ministrów z 20 grudnia 2016 roku zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior – WIGOR” na lata 2015–2020 (M.P. z 2016 r., poz. 1254).

Literatura

- Krasiejko I., *Asystentura rodziny. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne*, Wyd. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2016.
- Krzywkowska J., Bitowt A., *Rola kościołów i innych związków wyznaniowych w umacnianiu rodziny na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego*, [w:] *Kościół i inne związki wyznaniowe w służbie człowiekowi*, (red.) W. Uruszczak, K. Krzysztofek, M. Mikuła, Wyd. UJ, Kraków 2014.
- Krzywkowska J., Bitowt A., *Współpraca Państwa Polskiego i wybranych kościołów w zakresie wdrażania działań na rzecz polityki prorodzinnej*, [w:] *Polityka wyznaniowa a prawo III Rzeczypospolitej*, (red.) M. Skwarzyński, P. Steczkowski, Wyd. KUL, Lublin 2016.
- Krzywkowska J., Daniluk D., *Współdziałanie samorządów z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi w realizacji polityki prorodzinnej na przykładzie województwa warmińsko – mazurskiego*, [w:] *Bariery, wyzwania i perspektywy przekształceń samorządu terytorialnego w Polsce*, (red.) S. Sagan, M Sitek, Wyd. WSGE, Józefów 2016.

Krzywkowska J., Krzywkowska M., *Atrakcyjne formy wspierania wartości rodzinnych wspólnym zadaniem instytucji kościelnych i państwowych*, [w:] *Atrakcyjność: potrzeba czy zasada?*, (red.) A. Bartoszevska, K. Przysucha, K. Bejmert, G. Dębski, Wyd. Bartosz, Warszawa 2013.

Strony internetowe

<https://www.gov.pl/web/rodzina/opieka-zastepcza-nad-dzieckiem>.

<https://strefabiznesu.pl/rewolucja-w-podatkach-2019-zwolnienie-z-podatku-dla-mlo-dych-nizsza-stawka-wyzsze-limity-kosztow-kto-zyska-ile-kiedy-18-maja/ar/c3-14055927>.

<https://obywatel.gov.pl/zasilki-i-pomoc-finansowa/karta-duzej-rodziny-jak-zdobyc>.

<https://www.gov.pl/web/rodzina/wiadczenia-rodzinne>.

<https://www.niebięskalinia.pl/>.

<https://www.gov.pl/web/rodzina/pokonac-bezdomnosc>.

<https://www.darmowapomocprawna.ms.gov.pl/>.

<https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1402381,pozew-o-alimenty-natychmiastowe.html>.

<https://www.gov.pl/web/rodzina/mama-4-plus-rodzicielskie-swiadczenie-uzupelniajace>.

<https://www.gov.pl/web/rodzina/rzadowy-program-na-rzecz-aktywnosci-spoecznej-osob-starszych-na-lata-20142020>.

<https://www.gov.pl/web/rodzina/program-wieloletni-senior-plus-na-lata-2015-2020>

<https://www.gov.pl/web/rodzina/program-opieka-75>.

<https://www.gov.pl/web/rodzina/program-za-zyciem>.

<https://www.gov.pl/web/rodzina/program-zwiedzaj-i-pracuj>.

<https://www.gov.pl/web/rodzina/programy-i-projekty-program-maluch>.

Social programs supporting the family

The latest 18 programs were discussed in the social programs: „Family 500 plus”. „Program without PIT” (people up to 26 years old). „Big Family Program”, Family benefits program: (care, due to childbirth, for single parents or children, addition to rehabilitation, education, parental benefit). Other programs concern mentally disturbed and disabled people. This program is being gradually expanded. Other programs address problems of domestic violence. Already in 1995 the „Blue Line” was created, in 1997 the „Blue Card”. Programs Supporting Homelessness and Alcohol. Legal Aid Program (over 1,500 legal aid points were established). The President of the Republic of Poland himself included his presidential office. Maintenance Program (immediate maintenance and tougher penalties). „The Good Start” Program (PLN 300 for each child starting a school year). Toddler plus program (supports institutions caring for children up to three years old). „Mama Plus” program (pension guarantees for mothers who raised a minimum of four children). And programs for the elderly: „Program for Social Activity of the Elderly for 2014–2020”,

„Multi-year Senior Plus” program for 2015–2020” (formerly Senior – WIGOR). „The 75 Plus” Care Program and the „Retirement Plus” Program (one-off cash benefit). Program for life (includes pregnant mothers, especially those at risk, and children in prenatal age). Program visit and work (young people can visit but also earn). It can be said that our state does everything to improve the existential existence of every Pole, so that everyone feels respected and has all rights guaranteed, that nobody is left without care and help when he needs it, when he is inept in life, sick or lonely. The current government is restoring jobs, raising wage rates, and providing full social security. He tries to make the law the same for everyone. Each commune or city supplements the services according to the needs occurring in this area.

Keywords: family support, social programs, family, support, Ministry of Labor and Social Policy, benefits, help the family, subsidies.